

Lachen in (niet mét) Spanje

Lachen in (niet mét)
Spanje

Verzameld en ingeleid door Hugo Renaerts

Humor

Spaanse humor is net iets verschillend met onze humor uit Nederland of België. Meestal lachen we om dezelfde grappen, maar toch... er zijn dingen waar wij mee schateren en waar een Spanjaard geen spier bij vertrekt. Het soort humor van Toon Hermans bijvoorbeeld is niet besteed aan Spanjaarden. Omgekeerd kunnen wij niet lachen met de humor van bijvoorbeeld 'Martes y Trece'.

Maar een groot deel van dit boek gaat over ongewilde humor, zaken waar wij mee lachen, maar die in Spanje ernstig bedoeld zijn. En omgekeerd. Het gaat om vergissingen die gemaakt worden in het land van de flamenco en de paella.

Maar ook ernstig bedoelde zaken kunnen in onze ogen heel grappig zijn. Veel is afhankelijk van de instelling. Ook onder ons. Moppen over religie, zwarte humor of discriminerende humor bestaan onder ons en er wordt hartelijk om gelachen... door sommigen. Anderen zijn over diezelfde mop verontwaardigd.

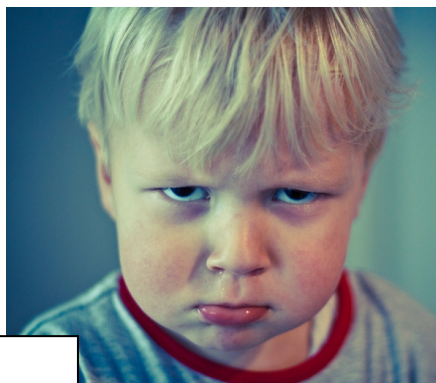
Dus... wat is humor?

Wat humor is voor de één, is ergernis voor de ander. Ook in het boek dat nu voor u ligt en waar u net in begonnen bent. Of u lacht of zich ergert, heeft dus te maken met uw instelling, met uw denkwijze, met uw opvatting over humor.

Verwijt mij dus niets.

Ik probeer open te staan voor ieder soort humor.

U ook?

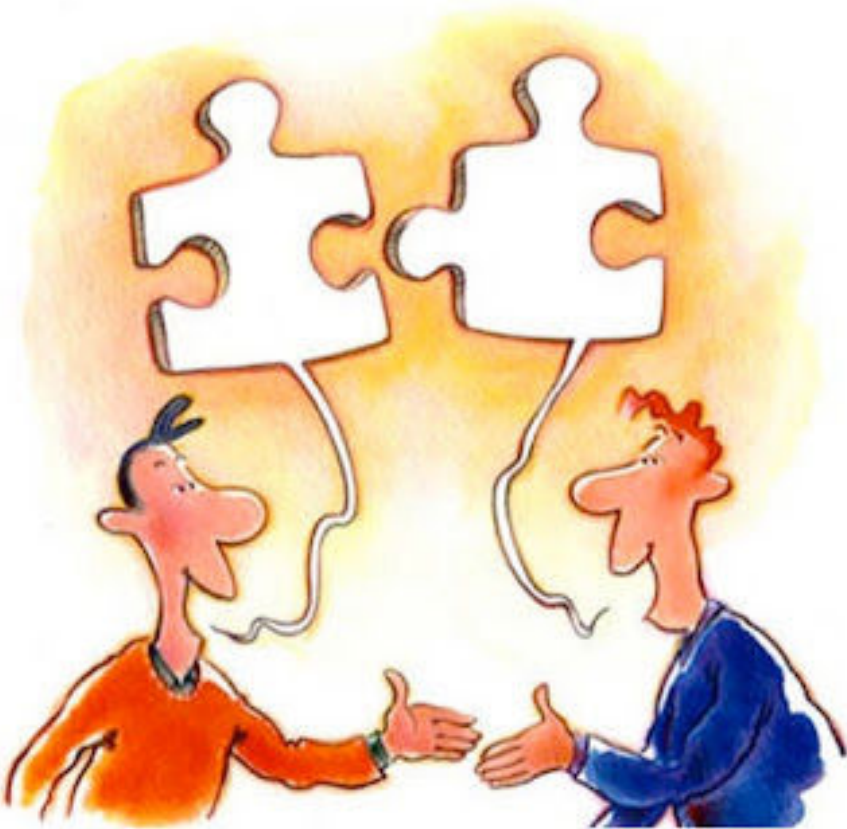


Cultuur

Een Spanjaard, op vakantie in Zwitserland, ziet in Bern een gebouw met het opschrift 'Ministerie van Zeevaart'. Hij begint onbedaarlijk te lachen. Op dat ogenblik komt een Zwitser uit het gebouw die vraagt waarom er zo gelachen wordt.

"Neem me niet kwalijk," zegt de Spanjaard "maar een ministerie van Zeevaart in Zwitserland..."

"Nou en", zegt de Zwitser, "jullie hebben in Spanje toch ook een ministerie van Cultuur..."



Spain is different

Een hele tijd geleden smeedt een minister van Franco, eind jaren vijftig, die slogan de wereld in. Die ene zin van Manuel Fraga, toenmalig minister van Toerisme en Informatie, had succes. In enkele jaren tijd steeg het aantal toeristen in Spanje van één naar tien miljoen. Zij konden zich er persoonlijk van vergewissen dat Fraga gelijk had, dat Spanje anders was.

Fraga was de laatste minister van Franco die ook nog in het democratische Spanje een hoge politieke functie had. Hij was de stichter van de politieke partij Alianza Popular, later omgedoopt tot Partido Popular en nog steeds gezien als een aanhang, (misschien zelfs een heimwee?) naar het dictatoriale Franco-regime. In 2011 besloot Manuel Fraga zijn politieke carrière als beëindigd en in 2012 overleed hij. Spanje ís anders.

Fraga had gelijk. Volmondig.

Ook nu nog geldt die slogan.

De toeristen kwamen, want Spain is different. Nog altijd.

Misschien niet zo different als toen, maar toch...

Zuiderse volken zijn different. Voor ons zijn ook de Italianen, Portugezen en Grieken anders. Het klimaat heeft hen een andere levenswijze opgedrongen. En niet alleen het klimaat. De afgelegen dorpen, en die zijn er in de Spaanse bergstreken in overvloed, hebben heel lang op de beschaving moeten wachten. Ze kregen elektriciteit vele jaren na de grote steden. Ze bleven lang verstoken van radio en televisie, kenden alleen maar hun eigen gebied, hun eigen taal, hun eigen levenswijze. In vele dorpen kwamen zelfs geen kranten, geen telefoon, geen post...

Het maakte deze mensen different.

Ondertussen hebben steden als Madrid, Barcelona, Valencia of Sevilla zich helemaal Europees ontwikkeld, maar toch... het different blijft nog altijd voelbaar. Minder, veel minder dan dertig jaar geleden, maar toch...

Voor velen is de modernisering een weldaad geworden. Langs de andere kant is het jammer. Maar gelukkig zijn er nog die kleine dorpen die nog het Spanje van toen uitademen, waar de inwoners nog niet te maken kregen met het toerisme en met hun blozende wangen en vriendelijke glimlach de buitenlander verwelkomen als was hij net met een vliegende schotel geland, recht van Mars.

Vele jaren geleden stond in een promotiefolder van het dorp Orxeta: 'Spanje ligt op nauwelijks twintig kilometer van Benidorm!' Het is juist dat different dat zoveel literatuur heeft doen ontstaan over Spanje. Bijna alle bekende schrijvers, ook Nederlandse en Belgische, hebben één of meerdere boeken of stukjes geschreven over Spanje en dat al vanaf het begin van de toeristische belangstelling voor het land.

In den beginne was er de chaos. De chaos van na de burgeroorlog. Niet zodra was de Tweede Wereldoorlog afgelopen of massa's schrijvers gingen Spanje, het authentieke Spanje, ontdekken en er over schrijven.

Precies die eenvoud, de rust ondanks de repressie, de landelijke hartelijkheid, het charmeerde de auteurs, de avonturiers. Anderen, zoals de beroemde Ernest Hemingway, werden aangetrokken door de feesten en de corrida.

Het is vaak ontzettend moeilijk om een andere cultuur te begrijpen, maar heel gemakkelijk om die te veroordelen. Maar een andere cultuur van binnen uit leren kennen is een ontdekkingsreis die vele verrassingen biedt. Dat was ook het voordeel dat wij hadden: we woonden in een Spaans dorp tussen Spanjaarden en niet in een urbanisatie tussen toeristen of buitenlandse residenten.

Je leert niet alleen kennen; je leert vooral begrijpen.

Maar toch... het duurt soms lang voor je begrijpt dat sommige dingen nog altijd different zijn...

Hierna enkele voorbeelden



Ik bracht mijn vrouw een keer naar het station in Altea, want ze zou met de trein naar Alicante gaan. Ik vergezelde haar tot aan het loket. Ze vroeg een ticket bestemming Alicante.

De man achter het loket stak vragend één en vervolgens twee vingers op, dat laatste in de stijl die Churchill zo populair maakte. Alleen rookte hij geen sigaar. Voor ons duidelijk: 1 of 2 personen? Eén dus.

Mis, stomme buitenlander. Eén vinger of twee betekent: ida o vuelta (alleen heen of heen en weer). Die ene vinger is de i van ida, die twee vormen de v van vuelta.

Oud-premier Felipe González ging ook de geschiedenis in als iemand die zich in het vuur van een betoog nogal eens versprak. Zo zei hij op zeker moment: "Vroeger beweerde men dat Afrika begon bij de Pyreneeën. Dat is voorbij. Nu zal men zeggen dat Afrika éindigt bij de Pyreneeën..."

Iedereen begreep wel wat hij bedoelde, maar het bleef een giller.

Als wij iemand willen wegjagen doen we het bekende gebaar, handpalm naar beneden en wuivende beweging. In Spanje is dit nu juist het omgekeerde; het wil zeggen: kom hier.

Een hoofdknik van boven naar beneden is een woordeloze groet in onze maatschappij. De Spanjaard doet dit door het hoofd opzij naar rechts te neigen.

Twee zoenen op de wangen is een normale begroeting tussen man en vrouw, ook als ze elkaar voor het eerst zien. Goede vrienden onder elkaar geven elkaar een 'abrazo', een omarming.



Ik ben in Spanje aangekomen met een auto van het merk Lada. Op zeker ogenblik moest een onderdeel vervangen worden en de garagehouder wist me het adres te geven van een Lada-dealer in Alicante. Ik bel die man op.

“Ik heb dat onderdeel nodig. Kunt u dat met de bus naar Benissa sturen?”

“Nee, u moet het komen halen”

“Maar dat is nu precies het probleem, mijn auto staat in de werkplaats omdat ik dat stuk nodig heb. Begrijpt u?”

“Ja”

“Dus als u het met de bus opstuurt...”

“Nee, u moet het komen halen.”

“En als u me de prijs vertelt, ik stuur u een cheque en als u die cheque ontvangen heeft dan kunt u...”

“Nee, u moet het komen halen.”

In Alicante!

Dat is niet naast de deur, vooral niet als je Lada hulpeloos in de werkplaats staat. En het openbaar vervoer in die eerste Spanje-jaren was erbarmelijk. Oh ja, de uurrooster van de bus hing er wel, maar was louter facultatief. De bus kwam als ze kwam, net zoals de zaken open en dicht gingen.

Het openbaar vervoer huldigde hetzelfde principe.

Goed, ik huur dus een auto voor één dag en tuf naar Alicante.

Ik vind de Lada-dealer.

Ik vertel de man wie ik ben. Zijn gelaat klaart op. Hij schudt me vriendelijk de hand alsof ik al jaren zijn beste vriend ben. Hij nodigt me uit voor een kop koffie en een almuerzo. Hij geeft me het bewuste stuk. Hij schudt me nog een keer uitgebreid de hand.

“En als je in de toekomst nog een wisselstuk nodig hebt, bel me op, dan geef ik het wel mee met de bus!”

Nee, nee, dit is niet verzonnen, dit is echt gebeurd.



Een ras apart zijn de Catalanen.

Omdat Baskenland de ETA had om zijn onafhankelijkheidsdrang naar buiten te brengen, een drang van een kleine minderheid trouwens, meent men in het buitenland dat alleen dáár die bewuste drang heerst, maar het sterkst is die in Catalonië.

Enkele jaren geleden had ik een discussie met een Catalaan die, zoals de meeste van zijn 'landgenoten' van oordeel was dat Catalonië een eigen staat zou moeten zijn.

Ongeveer het volgende gesprek ontwikkelde zich, te beginnen met ondergetekende.

– Maar waarom dan?

– Omdat wij geen Spanjaarden zijn, maar Catalanen.

– En wat is het verschil?

– Wel... heu... wij zijn nooit echt Spanjaarden geweest. Altijd Catalanen.

– Maar stel je voor dat Catalonië morgen een eigen land is. Wat zal dan het verschil zijn?

– Dan kunnen we op ons paspoort zetten 'Catalán' in plaats van Spanjaard.

– Goed, maar voor de rest?

– Wat bedoelt u?

– Ik bedoel: wat verandert er dan allemaal?

– Dat we erkende Catalanen zijn.

– Dat begrijp ik, maar dat bedoel ik niet. Goed, Catalonië wordt een eigen land. En dan? Zal er dan minder werkloosheid zijn?

– Nee, natuurlijk niet.

– Minder ziekten? Minder verkeersongelukken?

– Nee.

– Wat zal dan het verschil zijn?

– Dat zei ik toch: we zullen officieel Catalaan zijn.

– Maar ik bedoel, zal de levensstandaard beter zijn, zullen de mensen ouder worden, zullen de producten goedkoper worden?

– Nee, maar daar gaat het niet om.

– Waar gaat het dan om?

– Wel, dat we Catalaan zullen zijn!!

U ziet het, de Catalanen hebben honderden redenen om hun onafhankelijkheid te eisen.

NIET echt gebeurd... al zou het kunnen

Een Belgische mevrouw gaat een bar binnen en zet zich aan de toog.

Naast haar bestelt een man een 103 (een merk van Brandy).

De vrouw aan de andere kant bestelt een 43 (een merk van likeur).

Als de kelner haar vragend aankijkt zegt ze "Ik wil graag een Coca Cola, maar ik ken het nummer niet."

Om Barcelona beter te leren kennen, laat een Amerikaan zich in een taxi rondrijden. De taxichauffeur wijst hem op de bijzonderste monumenten en de Amerikaan is altijd geïnteresseerd op de bouwtijd daarvan. En steeds geeft hij als antwoord dat ze dat in Amerika veel sneller kunnen bouwen.

Als ze voorbij de Sagrada Familia rijden, zegt de taxichauffeur deze keer niets, tot verbazing van de Amerikaan, die vraagt: "Wat is dit?"

De taxichauffeur kijkt verbaasd naar de kerk en antwoordt: "Geen idee, dat stond hier vanmorgen nog niet!"

Een echtpaar woont voor het eerst een flamencoshow bij. Iedereen weet dat er heel vaak 'Ay' wordt geroepen. De man tegen zijn vrouw: "Als dat stampen op de grond zo'n pijn doet, waarom doen ze het dan?"

Een toerist voor het eerst aan de Costa Blanca (Witte Kust): "Ik dacht dat ik hier zou kunnen skieën!"

"Camarero, la cuenta por favor."

"Cincuenta, señor."

"Sin cuenta? Que amable!" *

* "Kelner, de rekening graag."

"Vijftig, mijnheer."

"Zonder rekening? Hoe vriendelijk!"